Ч. 184 (10.861) Львів, субота 21. серпня 1926. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Уряд і справа національних меншостей.

Засідання Ради міністрів.

Варшава, 19. серпня 1926.

Як у всіх инших справах, так і в національній квестії уряд „моральної санації" ніяк не може дійти до ладу. В середу відбулося засідання Ради міністрів, на якому переведено дискусію над меморіялом міністра внутрішніх справ ген. Млодзяновського у справі політики уряду у відношенні до непольських народів. Меморіял мін. Млодзяновського зводиться до признання горожанства українській і білоруській інтелігенції на Волині, Холмщині, Поліссі, Підляшу і Білій Руси, вводить деякі зміни в шкільній ділянці (признання права прилюдности деяким приватним школам, створення професійних шкіл для Жидів і хліборобських для Українців) і займається управильненням справи пацифікації. Порушується там також виконання закону про земельну реформу на українській і білоруській території.

Над меморіялом розвинулася довша дискусія загального характеру, в якій зазначилися два розбіжні погляди. Мін. Млодзяновський у своїм меморіялі клав більшу вагу на економічні квестії (головно для Жидів); зате марш. Пілсудський у довшій промові проявив більшу схильність в напрямі політичних концесій для Українців і Білорусинів. Заторкнених питань не тільки не вирішено, але навіть не намічено шляхів розвязки. У висліді справу передано політичному комітетові Ради міністрів, в якого склад входять: премієр проф. Бартель, мін. внутр. справ ген. Млодзяновський, мін. просвіти проф. Суйковський, мін. закорд. справ Залеський, мін. військ. справ марш. Пілсудський і мін. справедливости проф. Маковський.

Політичний комітет Ради міністрів має зібратися в найближчих днях, та правдоподібно є це тільки звичайний дипльоматично-розбірний зворот.

Перед зборами Ліґи Націй.

Справу приняття Німеччини до Ліґи Націй розглядатимуть утретє цього року на вересневій сесії Ліґи Націй. Цю справу відкладано вже двічи наслідком становища Еспанії, Бразилії і Польщі, що домагають ся признання їм рівночасно з приняттям Німеччини постійних місць у Раді. Так виринула справа реконструкції Ради Ліґи Націй, яку доручено спеціяльній комісії, зложеній з 15 краів. Ця комісія приняла одноголосно плян льорда Сесіля, який вводить до Ради Ліґи 9 непостійних членів. Постійним членом має бути тільки один новий член — Німеччина. Тепер справа представляється так, що Бразилія рішила усунутися з Ліґи, а Еспанія зголосила спротив щодо предложеного їй повного вибору на непостійне місце. Польща вдоволиться місцем непостійного члена. Велика Британія стоїть на становищі, що приняття Німеччини в характері постійного члена не може підпадати ніяким сумнівам, бо без Німеччини ціла праця Ліґи є без значіння.

Польська делеґація.

Варшава, 19. серпня 1926.

В склад польської делеґації на цьогорічні збори Ліґи Націй входять: міністр закорд. справ Авґуст Залеський, ген. комісар Польщі Генрик Штрасбурґер і делеґат Польщі при Лізі Націй Франц Сокаль. Їх заступниками назначено: польського посла в Берні Модзелевського, директора департаменту в мін-ві зак. справ Яцковського і проф. Ягайлонського університету Розтворовського. Крім того поїде хтось з польських парляментарних кругів.

Речинець праць Ліґи.

Женева, 19. серпня 1926.

Секретаріят Ліґи Націй оголосив речинці, в яких зачнуться праці Ліґи. Комісія для реконструкції Ради Ліґи скликана буде на 30. ц. м. Засідання Ради зачнеться вже 2. вересня, замісць, як оголошено давніше, 3. вересня. Того самого дня збереться фінансова комісія Ліґи, яка розгляне м. и. фінансове положення Данціґу.

Німецьке становище.

Берлін, 19. серпня 1926.

„Ґерманія" стверджує, що становище німецької делеґації в Женеві в нічому не оправдує конечности введення якнайскорше Польщі до Ради Ліґи Націй у характері політичного рівноважника. В Льокарні не було зовсім мови про якунебудь конечність утворення того роду рівноважника, який не годиться з духом Ліґи Націй. Німецька делеґація не злякається витягнути остаточні консеквенції і візьме участь в осінній сесії тільки під тою умовою, якщо німецький уряд дістане повну ґарантію, що приняття Німеччини до Ліґи слідує без ніяких застережень і без евентуальних несподіванок.

З польських справ.

Одностайний податок від льокалів — Конференція воєводів.

Варшава, 19. серпня 1926.

Ще в цьому місяці вийде урядовий розпорядок, що позносить усі дотеперішні міські і державні льокаторські податки, а на їх місце введе одностайний податок від льокалів. Цей податок будуть платити всі міські льокалі з вимкою церков, костелів і святинь, льокалів занятих державними і міськими урядами, науковими інституціями, льокалів у нововибудованих домах, льокалів, у яких є закордонні представництва, одно- і двокімнатну мешкань, занятих безробітними і мешкань дозорців домів. Цей податок визначуватимуть маґістрати на основі чиншів, оплачуваних в 1924 р. у висоті 8 проц. підставового виміру. Половина суми з цього податку призначена буде для міста, 2 проц. на держ. фонд розбудови міст, а 2 проц. на фонд військових кватирунків. Слід зазначити, що дотеперішні податкові обтяження були вищі, бо досі плачено для міста 4—5 проц. на фонд розбудови 6 проц., а на фонд військових кватирунків 4 проц., передвоєнного комірного. Новий одностайний податок від льокалів обовязуватиме вже від 1. серпня ц. р. Його треба буде платити що чверть року згори: в серпні, листопаді, лютім і травні.

Завтра відбудеться у Вильні конференція воєводів виленського, новгородського, поліського, волинського і білостоцького у справах реорганізації воєвідських урядів і старость, а також у справах господарських.

Убивство Векклера.

Комунікат воєвідського уряду.

Львів, 20. серпня 1926.

В справі вбивства Векклера воєвідський уряд у Львові видав такий комунікат:

Після одержання вістей, що причиною смерти бл. п. Романа Векклера було сильне побиття, яке було вже слідне, коли Векклера з поліційних арештів відставлено до заг. шпиталя, судові власти зарядили негайно судово-лікарську секцію тіла. Секція виказала ріжні ушкодження, як зломання ребер, містка і долішньої щоки. Нарушення ці спричинили загальне затроєння крови, а в дальшім наслідку смерть. Львівський воєвідський уряд зарядив негайно зі свого боку відповідне адмін. слідство, а в тому слідстві крім надком. Злотовського, делеґованого воєвідським командантом ПП., узяв участь — як делеґат воєвідського уряду — референдарський урядовець Крикевич.

Другого дня адм. слідства приїхав до Львова — на припоручення мін. внутр. справ — делеґований головною командою інспектор ПП. Людвіковський, котрий також узяв участь у тім адм. слідстві. На основі висліду адм. слідства, переведеного комісією в повищім складі, завішено в урядуванні за недостачу належного надзору в поліц. арештах у Львові — управителя тих арештів, двох ключників і одного ключникового помічника у тих арештах.

Незалежно від повищого заряджено зміну обсади персоналю поліц. арештів, видано зарядження, котрі на будуче справу виконування нагляду як слід унормують, а проти винних занедбання надзору почалося дисциплінарне поступування.

Як уже вище згадано, ведеться в окружнім карнім суді у Львові в справі смерти бл. п. Романа Векклера вступне слідство за злочин з § 143. к. з., яке веде сл. судя д-р Чуґайовський. До нього також повинні зголошуватися евент. всі ті, хто в справі Романа Векклера міг би подати конкретні дані.

З огляду на тайність карно-судового слідства, яке ведеться, не можна подати до відома загалу дотеперішніх його вислідів, за виїмком факту, що в справі тій увязнено кількох обвинувачених.

Протест СРСР. проти фран.-рум. договору.

Париж, 19. серпня 1926.

„Шікаґо Трібюн" повідомляє, що Літвінов поручив радянському амбасадорові у Франції Раковському запротестувати проти французько-румунського договору.

Італійсько-турецький договір.

Льондон, 19. серпня 1926.

Дипльоматичний кореспондент „Дейлі Телеґреф" повідомляє, що основою заключення італійсько-турецького договору буде визнання загально істнуючих трактатів, але з тим, що має бути вилучений договір великих держав з 1920 року, який признає Бесарабію румунською територією, бо цей договір не здобув потрібної скількости ратифікувань.

Зірвання конференції з вуглекопами.

Льондон, 19. серпня 1926.

Нині пополудні відбулася конференція між представниками власників копалень і делеґатами шахтярів. Конференція не дала успішних вислідів і її зірвали. З комунікатів, оголошених союзом копалень і федерацією шахтярів, виходить, що шахтярі домагаються заключення загальнонародного порозуміння і не годяться на якенебудь збільшення дня праці. Домагаються також підмог від уряду. Власники копалень уважають збільшення дня праці безумовно конечним для дальшого істнування промислу.

Союз гнобителів.

Львів, 20. серпня 1926.

Від розпаду „святого союзу" поневолені народи середущої й східної Европи не відчували такого непомірно важкого гнету, як саме тепер, після найбільшої війни за право націй, після приняття в основу міжнаціональних і міждержавних відносин тези про самовизначення народів. Саме тоді, коли у відповідних договорах, а головно в трактаті про „охорону нац. меншостей" забезпечено й зафіксовано деякі мінімальні права для расових, етнічних і релігійних меншостей, відбуваються в тій ділянці взиваючі о пімсту до неба орґії. Не лише право націй, але просто право людини дико, з якоюсь садистичною насолодою топчеться ногами, тратується кованими поліцейськими чоботами.

Ліґа Націй, поставлена на сторожі ухвалених, підписаних і ратифікованих трактатів, в суті річи є асекураційною орґанізацією „побідників", сильних і можних, орґанізацією щасливих посідачів заграбаних територій і насильно підчинених народів чи їх частин. Ліґа Націй, покликана берегти трактат про „охорону нац. меншостей", який — зовсім природно — повинен бути тільки вступом до розбудови національно-меншостевого законодавства під міжнародньою контролею, відгородилася кільчастим дротом і високими та грубими мурами від жалоб і зойків тратованих народів.

В своїй статті про конґрес „International Law Association" д-р Я. Олесницький зясував недавно на сторінках нашого органу безвиглядно заплутану, незвичайно складну й таємну процедуру Ліґи Націй в нац. меншостевих справах, процедуру, якої метою вбити кожну спробу використання трактату про „охорону нац. меншостей", заглушити кожний зойк і стогін нищених, денаціоналізованих й експропрійованих політично, культурно й економічно народів. Замісць охорони нац. меншостей, Ліґа Націй фактично стоїть на сторожі охорони гнобителів. Кожна жалоба, кожний крик, кожна вимога „нац. меншостей" — цеж захитання суверенности, суцільности даної держави, підривання авторітету державної влади. Органи Ліґи Націй, покликані стежити за виконуванням трактату про „охорону нац. меншостей", обовязані стояти на сторожі прав „меншостей", морально зобовязані розбудовувати міжнароднє національне й міжнац. законодавство, в найкращому випадку затулюють уха, щоби не чути жалоб гноблених народів, утікають, щоби не познайомитися з положенням „меншостей". Коли мин. року перший раз зібрався був в Женеві конґрес „меншостей", то кермуючі органи Секретаріяту Ліґи Націй поспішним виїздом зі Женеви відтягнулися від участи в конґресі.

Ось як ославлена Ліґа Націй виконує взяті на себе обовязки, ось як береже вона повірених собі трактатів, ось як прислухується вона до голосів розпуки, що розлягаються між Балтиком і Чорним Морем.

Гордий „Palais des Nations" у Женеві — це не пристань справедливости, але торговиця ґешефтярів, місце компромісу европейських щасливців проти гноблених народів чи їх частин. Вкінці, коли Ліґа На-

ція труси у слідуючих осіб: Петра Доманчука, Антона Халецького, Англьона Алексійчука й Ганни Рибіцької. Више згадані особи арештовано і відставлено до комісаріяту поліції.

— **Прикордонні митарства.** В наших руках є „Kwit celny" ч. 2073, виставлений в митному уряді у Снятині 6. серпня одній нашій громадянці, що переїздила з Черновець до Галичини і везла з собою одного кавуна. Кавун, як виказує посвідка, коштував 10 леї і був уже надпочатий, всеж таки наша громадянка мусіла заплатити 1·50 зол. Питаємо, чи подібні прикордонні митарства з митом можливі денебудь у світі?

— **Даймо українським студентам Академічний Дім!** Наукове Т-во ім. Шевченка внесло 9. серпня ц. р. до всіх трьох воєвідств подання в справі дозволу на уладження „Тижня Студента", себто на переведення збірки в грошах (вуличної і на лісти) та в натураліях на території воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського в часі від 8. до 15. вересня ц. р. Українське громадянство і студентство повинно негайно потворити комітети Академічного Дому на місцях, подати їх склад та адресу до Наук. Т-ва, вислати замовлення на потрібну скількість ліст і подбати про успішне переведення збірки. Ціла збірка призначена на уладження Академічного Дому.

— **Міжнародній студентський зїзд** зачався 18. серпня в Празі. У зїзді беруть участь делеґати студентських орґанізацій ріжних народів, у тому числі й Українці (4). Є також представники Секретаріяту Ліґи Націй і Міжнародного Уряду Праці. Протектором зїзду є д-р Крамарж. Зїзд має скінчитися 26. серпня.

— **Арештування директора друкарні оо. Василіян в Ужгороді.** Мукачівська „Подкарпатская Русь" повідомляє, що на днях перевела поліція ревізію в ужгородській друкарні оо. Василіян, після чого арештувала глухонімого директора друкарні Вол. Дозорція. Ревізію й арештування переведено на довірочний донос, що в друкарні складалася протипольська відозва.

— **Селянство домагається українського богослуження.** Перед нами документ заосмотрений в сотню підписів українських селян зі села Якимовець, Борсуцької громади Кремінецького повіту на Волині. Цей документ — то прохання названих селян, заадресоване до митрополита Діонізія, щоби в їх церкві ввести богослуження українською мовою. Явище це дуже симпатичне і тим відрадніше, що не перше між українським селянством на Волині.

— **Божевільні на вулицях Львова.** Нема майже дня, щоби на вулицях Львова не прийшло до ріжних інцидентів з божевільними. На днях один такий божевільний Іван Айхельберґер, випущений з Кульпаркова, поранив вистрілами з револьверу Льва Феллєра, якого треба було відставити до шпиталю. Айхельберґера віддано під опіку родини. Инший божевільний впав до трамваю, виполошивши з нього всю публику. Ще инший дістав атаку шалу на Ринку таки перед вікнами нашої Редакції, а поліцаям, що його придержували, покусав руки до крови. Де ми властиво живемо?

— **Арештування ножівника.** Арештовано 16-літнього ножівника Здіслава Соколовського, що пробив ножем Казимира Прийму, якого ратункове поготівля мусіло відставити до шпиталю.

— **Відділ української літератури при Чернигівському Музеєві.** При Чернигівському Державному Музеєві відкрито окремий відділ української літератури. В тому відділі зібрано колекції документів і промов Тараса Шевченка. Серед документів є рідкий бібліографічний екземпляр — щоденник Шевченка. В тому відділі є також перший на Україні куток українського байкаря Леоніда Глібова.

— **Приняті в члени українського громадянства.** Президія ВУЦВК-ту полагодила прихильно прохання про прийняття в число українських громадян таких осіб: Олесика О. І., Недельмана-Харака, Диковецького О. І., Єрмака О. О., Яблоновського О. М., Виговського П. О., Прохорова М. Шибмона Б. І., Дюпен-Нескорожаної Ж. Л., Корвейса Б. Ф., Яшиної А. К., Михайлика А. Г., Пая Г. Я. і Г. О., Матушевського М. В., Гаврилюка М. Д., Серекова О. Л.; Ляпука П. Я., Гассан-Алі-Аріфа, Вельової А. К., Кочеруби М. Д., Брацука П. І., Вельова О. К. та Гольцмана П. А.

— **М. Горкий про смерть Дзержинського.** Довідавшися про смерть Ф. Дзержинського М. Горкий написав до більшовицького діяча Ганицького з того приводу ось що: Я цілком прибитий вісткою про смерть Фелікса Едмундовича. Вперше я його пізнав в 9—10 роках і вже тоді зразуж він зробив на мене незабутнє враження душевної чистоти та твердости. В 18—21 роках я пізнав його досить близько. Кілька разів розмовляв з ним не пекучі теми, часто докучав ріжними просьбами. Завдяки його душевній чутливости й справедливости зроблено багато доброго. Він змусив мене любити й поважати його, і мені такий зрозумілий трагічний лист Катерини Павловни, що пише мені про нього: „Нема більше чудової людини, безмежно дорогої кождому, хто його знає". Дуже тривожно мені за всіх вас, дорогі товариші! Живучи, тут, краще розумієш те, що ви робите і глибше ціниш кожного з вас. На душі неспокійно і важко... Ні, яка несподівана й передчасна та безглузда смерть Фелікса Едмундовича, чорт знає що"... Дійсно, чорт знає що...

Памятайно: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

З судової салі.

Розправа проти двох Українців у Бидґощі.

Ще дня 4. березня 1924 р. придержано на двірці в Бидґощі двох українських студентів Високої Техн. Школи в Данцігу, а саме Андрія Борисевича й Осипа Гронського, що мали при собі великий кіш і дві валізи. Після переведення ревізії виявилося, що і кіш і обі валізи були виповнені ріжними хемікаліями, які, як вони заявляли, передав їм їх товариш Н. Шпредер з тим, що їх вони мали надати, або перевезти до Варшави і там здепонувати на двірці. На основі того обох студентів арештовано і поставлено перед суд за головну зраду, бо вони, мовляв, везли вибухові матеріяли, щоби при їх помочі виконувати замахи у Сх. Галичині.

Розправа відбулася ще перед роком і тоді присуджено обом обвинуваченим по 12 років вязниці. В мотивах присуду сказано, що знайдені в обвинувачених хемікалії не були вибуховими, тільки трійливими, всеж таки їх засуджено на основі закону про матеріяли вибухові, бо в хвилі видання закону не було ще трійливих матеріялів.

Наслідком ревізії найвищий суд у Варшаві зніс присуд першого суду, тому 2. і 3. серпня ц. р. відбулася в Бидґощі друга розправа. На цій розправі слухано м. ин. „знавця" політичних справ, поручника ДОК. в Торуні Росінського, який помішав горох з капустою: „Волю" з „Кумом", „Просвіту" з УКСРадою й „Основою" рішив авторитативно, що цілий український нарід веде війну на всіх фронтах проти Польщі. Кождий український студент це — на думку п. Росінського — певний саботажист, а всі саботажисти складають боївки, зложені т. зв. пятковою системою. Був ще на цій розправі такий цікавий інцидент: у часі виводів тогож „знавця" один суддя присяжний зробив увагу: „Адже „Діло" в кожному числі поповнює державну зраду".

Ситуація оборони була тяжка, бо прокуратор Турасевич говорив незвичайно демагогічно і послугувався ріжними очевидними брехнями (м. ин. плакав над тим, що українські студенти у Львові вбили в часі нападу на університет проф. Віняржа!). Він зажадав для обох обвинувачених знову по 12 років тюрми.

Оборонці д-р Степан Шухевич зі Львова і д-р Савіцький з Бидґоща дали належну відправу як „знавцеві" політичних справ, так і прокураторові. Обидва промовляли річево і спокійно, виказуючи безосновність акту обвинувачення.

Після їх промов видав суд присуд, на основі якого обвинувачених звільнено від закиду головної зради, а за злочин з динамітового закону присуджено обом по 8 років тюрми. При тому відтягнено їм по два роки слідчого арешту, хоч обвинувачені сидять уже по два роки з половиною. Проти присуду внесла оборона відклик.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Субота 21.VIII. Микулинці.
Неділя 22.VIII. Микулинці.
Понеділок 23.VIII. Скалат.
Вівторок 24.VIII. Скалат.
Середа 25.VIII. Грималів.
Четвер 26.VIII. Грималів.
Пятниця 27.VIII. Тернопіль.
Субота 28.VIII. Тернопіль. 193 10-?

Вписи до держ. пром. школи у Львові, при вл. Снопківській 47 на рік 1926/27 відбудуться в такім порядку: 1) До технічних середніх шкіл, себто: а) Мірнича й дорогова школа, б) Електрично-механічний відділ, в) Промислово-артистичний відділ — від 3.—7. IX. включно. 2) До ремісничо-промислових шкіл, себто: а) Школа будівельних майстрів (як мулярі, теслі, каменярі, бетонярі) і до б) фахових шкіл (як артистичне столярство, будівельне слюсарство, меблеве й будівельне столярство) — від 25.—28. VIII. включно. 3) На килимкарські курси від 1.—10. IX. включно. 2—3

Вп. Радника А. Будзиновського просить подати телеграфічно свою адресу — Орґанізаційна Секція „Сокола-Батька". 280 2—3

Додаткові вписи до дівочої учительської семінарії (I—V) і гуманістичної гімназії (IV—VII) У. П. Т. (Рідня Школа) ім. Шевченка у Львові при вул. Мохнацького ч. 12. відбудуться від 30.—3. серпня. — ДИРЕКЦІЯ. 272 2—3

Однорічний курс ручних робіт відкривають СС. Василіянки 6. вересня ц. р. В обсяг науки входить: 1) Шиття та крій білля. 2) Гафт всякого роду. 3) Ручне трикотарство. 4) Крій суконь. Вписи приймається кожного дня від 15. серпня в Заряді СС. Василіянок при вул. Длуґоша ч. 17. 290 1—3

Дирекція жіночого семінара УПТ. в Коломиї подає до відома, що початок шкільного року дня 1. вересня 1926. Поправчі іспити дня 31. серпня 1926. Вступні іспити на I. II. III і IV р. дня 1. і 2. вересня 1926. Зголошення до іспиту дня 31-го серпня 1926. — Дирекція. 297 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЄТЬСЯ спосібного інструктора до 2 учеників I. і V. кл. гімназ. Стація залізн. 3 клм. — до Львова 1 год. їзди. Зголошення Адмініст. „Діла" для „о. В. Б. пароха". 296 1—1

ДВОХ студентів на мешкання і харч приймє Крижановська, вул. Вірменська 15/III. пов. 1—3

ЕМЕРИТОВАНА учителька прийме ученика з нищих клясс на станцію. Зголошення в Адміністрації „Діла". 294 1—2

ОКРЕМИЙ покій з удержанням для 2-х учеників або учениць від 1. вересня, вул. Шашкевича 4. II. пов. 193 1—1

ПРИЙМУ двох учеників з нищої гімназії. Шептицьких 31/II. 292 1—3

ПРИЙМУ на мешкання (станцію) 2—3 учениці і-ків: фортепян до ужитку. Зигмунтівська 15. Назар. 287 1—3

ІНФОРМАЦІЇ студентам прав і ин. в справі вписів, іспитів і т. д. уділяють, як рівнож полагоджують формальности Топольницький—Теслюк, Львів, Личаківська 23. Полагода скора і певна. На переписку залучити 3 зол. 288 1—1

АБСОЛЬВЕНТ учительського семинара пошукує лекції на провінції. Зголошення Уряд парохіяльний Шолохів пошта Старесело. 291 1—1

ПОКІЙ з цілим удержанням для панночок. Зголошення письменні або устні в Адміністрації під „Спокій". 235 3—3

ЛІТНИСЬКО, кліматично-лічниче Д о р а „Вілля Олена" покої з цілим удержанням від 15/8 о 30 процент дешевше. Заряд. 225 3—3

КРАВАТКИ нові як також всілякі перерібки найдешевше поручає Грушецька Городівських 6. перші сходи. 154 6-8

СЕМІНАРИСТКА з матурою пошукує лекції на провінції. Близшу відомість подасть інж. Дурбак, Львів, Чарнецького 20. 262 3—3

ПОШУКУЄТЬСЯ господині, що занялася би кухнею і домашньою господаркою на селі у жонатого священика за доброю заплатою. Адресувати: п. Ю. Рудавська в Торгановичах, п. Самбір. 270 3—3

ПРИЙМУ ліпших учеників на станцію. Гвоздикова, Личаків 15/II. 281 2—3

РУТИНОВАНОГО концепієнта приймає адв. д-р Пашлавський в Дрогобичі. 285 2—3

УЧЕНИКА з нищої гімназії приймє на станцію інтелігентна родина у Львові. На бажання корепетиція дома. Адміністрація „Діла" для „Доктора". 284 2—3

ПРИЙМУ дві учениці або двох учеників на станцію. — Садівницька 21. I. пов. 279 2—2

МЛИНАРЯ-управителя млина торговельно-господарського, що продукує півтора ваґона денно негайно пошукується. „Регулятор", Львів, Ринок 43. 27? 2—3

НОТАРІЯЛЬНОГО кандидата рутинованого на кілько-місячне заступство товариша пошукує д-р Лев Голіватий, Новесело коло Підволочиск. 277 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

небогатьох, засідання і наради ведуться російською мовою, а протоколи... перекладають діловоди на українську мову при помочі словника. На такій роботі аж задні знати!

Був і такий випадок, коли урядницька комісія окружного суду перевівши іспит співробітників, понесла протокол до підпису голові окружного суду Кішалову, він переглянувши список, не підписав його, а написав таку резолюцію: „С в ы в о д а м и к о м и с с и и н е с о г л а с е н, и б о п р а к т и ч е с к и н е к о т о р ы е т о в а р и щ и л у ч ш е п р о в о д я т р а б о т у, ч е м у с т а н о в и л а к о м и с с и я". І це в той час, як сам Кішалов не знає української мови. Крім того, графу, в якій було зазначено, як ставиться до українізації кожний службовець, було заліплено, і в такому виді протокол і списки надіслано до окружної комісії. Комісія направила справу до прокуратора, та щось звідтіль нічого не чути.

Місцевий відділ охорони праці нераз висловлювався проти звільнення з посад навіть тих, що зовсім нехтують українізацію. Передплата „Комуніста" з часу, як його зукраїнізували, зменшилася з 1500 примірників до 300 примірників; це також говорить про небажане ставлення до українізації.

Повищі відомости з місць, а з окрема допись зі Зіновівська малюють прекрасно той стан, в якому найшлася українізація. Її далі саботують Москалі, що роєм пообсідали всі державні установи на Україні. Боротьба з ними важка, бо всюди їх повно, а тому й покривають вони один другого. Потішитись можна хіба тільки тим, що століттями насаджувана царським режімом русифікація, затвердла як скала — на Україні нині ломиться, розпадається і вітріє, не зважаючи на те, що в багатьох випадках змиршавілі русотяпи намагаються її зберегти при допомозі саботажу. Та український рух приймає такі могутні і спонтанічні форми, що в порошинку розітре ту змиршавілу запору та затопить її у своїх безвістях. Держифікація України мусить закінчитися побідно для повноправного господаря землі української. Та що творилося сотками літ — це важко змінити на протязі одного чи двох років. На це треба щонайменше десятка літ.

„Маніфест російських селян".

Під цим заголовком приносять німецькі газети меморіял, висл·ний „всеросійським федеративним селянським союзом" до урядів великих держав і до Ліги Націй, в якому „100 міліонове російське селянство заповідає, що воно звернеться в найкоротшому часі до московського правительства з домаганням передати йому владу". Якбиж московське правительство не згодилося добровільно на це домагання, то „російське селянство скине його спільно з червоною армією" після чого утворить разом з торговельниками й фінансістами спільний „всеросійський народній уряд". Дальше подається в тому меморіялі, що „всеросійський народній уряд" дозволить великим державам, а зокрема їх капіталістичним підприємствам експльоатувати до схочу великі природні багацтва Росії, а вже тепер „всеросійський федеративний селянський союз" дає концесії на російське золото, вуголь, нафту, ріжні металі, а також на експльоатацію залізниць і монополів на вино, чай збіже і цукор. Кінчиться меморіял зазивом творити негайно в Німеччині, Болгарії, Австрії і Мадярщині специяльні синдикати, що здобувши для себе англьо-американський великий капітал і достаточні кредити, пішлиб на економічний підбій Росії. Меморіял підписаний головою „всеросійського федеративного селянського союзу" Сергієм С а г а й д а ч н и м, що — як подає німецька преса — є передбачений на будучого голову „всеросійського народнього уряду".

Читаємо цей „маніфест" і подивляємо наївність німецьких редакторів, які містять його поважно на сторінках своїх газет. Та ще більше приходиться подивляти нахабство авторів того „маніфесту", наших таки „землячків". Сагайдачний — цеж відомий пройдисвіт, що живе виключно з нікчемної провокації. Цей тип видавав у Відні на спілку з б. ген. Грековим за польські гроші велику провокаційну газету в українській і французькій мові в часі женевської конференції, щоб дезавувати наші визвольні змагання і паралізувати заходи українських делегатів, а коли вже хлібодавцям той орган був непотрібний, то оба ці політичні спекулянти стали видавати новий провокаційний орган „Крестянская Украина" в російській мові. На цей орган брали вони гроші раз від Чехів, другий раз від рос. соц.-революціонерів. Колиж і там на них пізналися, вони спекулюють, як бач... на міжнародніх капіталістах, а... обіцяють „золоті гори-мости". Птиці, що не орють ні сіють, а збирають...

Вздовж і впоперек.

М. Вороний про Східну Галичину.

Опустивши Галичину, проводжений горячими побажаннями земляків, відомий поет М. Вороний — після свого приїзду в Харків — поділився з представником російської газети „Р а д и о" своїми враженнями про життя на західно українській національній території. Не без інтересу буде познайомити наших читачів з поглядами поета, які в богатьох точках різко відбігають від поезії:

„Сучасний стан галицько-української літератури? — На всьому культурному фронті — казав М. Вороний — цеї безталанної частини українського н роду — неймовірний застій. Галичина давно перестала бути українським Піємонтом. Нині це пожалування гідний, закинутий загумінок, на якому під шляхетським чоботом відродившоїся чванливої Польщі, метушиться в безсильній злобі політичне муравлище. Особливо помітний цей загальний застій в літературі: повільне вмирання небагатьох м гіканів і замирання законсервованих талантів. Так наприклад, недавно померли: в Берліні (у Відні! Ред.) — відомий публіцист Евген Левицький, а в Галичині талановитий гуморист і лірик — Осип Маковей.

З могіканів ще сильний, та вже в дещо ослабленому діяпазоні Василь Стефаник, а також як давніше кольоритна і подекуди навіть глибока в своїй імпресіоністичній манері Катря Гриневичев. З молодих (?) н велістів видвигнувся на перший плян, дещо пестроватий і квітистий в етнографічному відношенні, Марко Черемшина. Зпоміж поетів заслугує на увагу тільки один лірик Василь Бобинський, якому душно в галицьких рямцях.

Публіцистика? — Вона находиться в особливо невідрадному положенні. Публіцистика в Галичині — безпринціпна, авантюрна, безпардонна, наскрізь пронизана дрібно-буржуазною ідеольогією і накінець гура-патріотична.

Такий же застій помітний і в науці. Доведене свого часу проф. М. Грушевським до рівня Академії „Наукове Товариство ім. Шевченка" істнує нині майже номінально і про широко поставлену наукову працю нема мови.

В ділянці мистецтва найбільше енергійно виявляють свою творчість малярі, і то, головним чином завдяки впливам проживаючих між ними Наддніпрянців (О. Новаківського, П. Холодного, Р. Лісовського, З. Подушка і т. н.).

Та особливо зле з театром. Там по давньому панує рутина при повній відсутности сил і засобів. Деяке оживлення вніс на сцену своїми постановками О. Загарів. Але й він не витримав рутини театру і перекочував до Чехословаччини. Великий „шум" викликав у сфері народньої хореографії таланевитий В. Авраменко. Та наслідком переслідувань польської влади він утік спершу до Чехословаччини, а потім до Америки, де танцює по нинішній день.

В хоровому мистецтві Галичане дійшли до повного занепаду. І тут піонірами стали Придніпрянці: Д. Куліш, в характері дирігента місцевого хору (Радехів) і особливо роз'їзджаючий з тріюмфом по всьому просторі Польщі Д. Котко.

В ділянці інструментальної музики крім Придніпрянського скрипака О. Москвичева, користується успіхом віолінчеліст Бережницький і пяніст А. Рудницький. А дійсний і небувалий фурор спричиняє піяністка европейського маштабу, володіюча надзвичайною і нечуваною технікою та великою інтуіцією — Любка Колесса, що приїзджає до Львова як рідкий гість раз на рік на два концерти, а весь час проводить в Европі.

Говорити про невиносиме політичне положення Галичини непотрібно, бо стогін позбавлюваного елементарних громадянських і національних прав, доведеного до стадії розпуки, галицького населення — ще не так давно відгукнувся криками горячого протесту і бурливих демонстрацій зі сторони його закордонних бра... — у Радянській Україні.

Комуністичні симпатії серед молоді — безсумнівні. Озлоблене селянство, немов би в вичікуванні грядучих подій, спрямовує тужливі погляди на ту сторону Збруча. Останніми часами, в звязку з курсом українізації, зростають симпатії і глибший інтерес до УСРР, також у широких кругах інтелігенції.

Що я буду робити? — Бажаю посвятитися себе театрові та літературі.

Праця в умовинах радянського устрою і в звязку з можливістю вияву ініціятиви мене незвичайно інтересує та захоплює принадливими перспективами".

Без сумніву, багато правди в тому, що висловив Вороний після — д о к л а д н о г о п і д г о т у в а н н я —представникові російського радянського органу. Правдиво стверджує він у загальному культурний і всякий инший занепад в Галичині, одначе будучи ліриком, скрайним субєктивістом, він не все справедливо розділює світла від тіни. Загально відомо, що М. Вороний в своїх поглядах і осудах кермується виключно симпатіями й антипатіями. Таке сталося й тут. Міртовий вінок поклав М. Вороний на голову кожному, хто мав щастя здобути його особисті симпатії, а до того був Наддніпрянцем, хоч і тут такі індивідуальности, як д-р Д. Донцов (публіцист) і П. Ковжун (маляр) не заслужили собі уважливости з боку нашого маестра. А вже, як хто з письменників, наукових діячів, мистців і т. и. є з „роду" зненавиджених Галичан, то пиши — пропало. Не вдаючись в дискусію з М. Вороним, всетаки щонайменше поруч Москвичева можна було поставити Евг. Перфецького. Можна було теж згадати композиторів д-ра Ст. Людкевича і проф. Барвінського, тай дирігентів можна було підібрати щонайменше рівних п. Кулішові з Радехові. (!)

Думаємо, що й з Наук. Тов. ім. Шевченка та українською наукою не є так кепсько, як це представляє шан. поет. Щож торкається „авантурної, безпринціпної і ура-патріотичної", української публіцистики, то чи це не особиста пімста за те, що та публіцистика не могла створити відповідного місця для принціпового М. Вороного і не піддавалася ставленим їй ура-реклямовим вимогам. Зрештою, авантюрництва й безпринціпности повинен шукати М. Вороний деинде, ближче своєї особи.

Та якнебудь оцінювати „ізліянія" невгомонного Миколи Кондратовича, найцінніше зі всього сказаного є те місце, де він заявляє: „Бажаю посвятитися театрові та літературі". Від щирого серця бажаємо йому, щоби він здійснив те своє бажання.

Після кожної мандрівки „венерабль" іспитував мене про враження, які я відчув. Він сказав мені, що спроби, яким мене піддавали, не мали за мету перестрашити мене, тільки звернути мою увагу на те символічне значіння.

Подано мені чашу, наповнену „напитком горечі"; я напився без страху перед отруєю, і довіря моє не було заведене. „Напиток горечі" був тільки гірким вином, знаним під назвою „вермут".

Разом зі мною переходив ті самі спроби мій товариш Мійо. „Венерабль" відчитував наші відповіди на квестіонар. Коли прийшла черга на моє „завіщання", мій друг Ле Ровє, котрий боронив мій молодий вік і в душі сміявся з моїх жартів, не прочитав дослівно мого поважного завіщання, яке я підписав.

— Оглашений, сказав він, твоє завіщання містить спомин для своєї рідні і запис для убогих. Акт сей відповідає почуванням родинної любови і шляхотної філянтропії, якими надихані масони.

Після того нас допущено до торжественної присяги.

Держачи в руці циркель, отвореций в острий кут, одним кінцем звернений проти серця, ми відповіли притакуючо на питання „венерабля".

„Прирікаєте нічого не розкривати з тайн масонства, під карою, що голова вам буде зрізана, язик вирваний тіло кинене в океан, аби кидав ним на віки вічні приплив і відплив моря?"

Якби „венерабль" був сказав просто: „Прирікаєте не розкрити нічого з того, що тут побачите і почуєте?", то я радше дав би собі відрубати обі руки, ніж писав би цю сторінку „Споминів". Одначе коли він додав „під карою, що голова вам буде зрізана, язик вирваний, тіло кинене в океан, аби кидав ним на віки вічні приплив і відплив моря", — то я нагадав собі, що я в „ателіє", та що масони, як малярі, залюбки сміються.

З винятком кількох змін, це оповідання вже було раніше друковане під заголовком „Аби побачити, чи голова буде мені зрізана". Тоді воно викликало негодування „Синів Удови", себто масонів; мене обвинили в зраді присяги, а льожа кинула на мене „велику клятву"...."

*

Ось так кінчиться оповідання б. шефа париської поліції. Не треба й додавати, що мова в ньому тільки про перший степень втаємничування. А степенів є більше... І помилкою було би думати, що такими — хоч безперечно правдивими історіями, як вище наведене оповідання — вичерпується зміст, програма і тайна найсильнішої протикатолицької організації у Франції.

Ь. П.

НОВИНКИ.

— **Дальші звільнення з краківської тюрми.** Крім поданих нами в ч. 180. „Діла" чотирьох осіб звільнено ще на днях з краківської тюрми отаких арештованих у звязку з викриттям „небувалої шпигунської афери": Павла Ґенґала, Йосифа Кубрака, Івана Волґаїва й Антона Кшеменя. Небавком вийдуть ще на волю, як зачуваємо: І. Грещак, Т. Вахняк, Т. Солган, І. Побідинський, В. Березка й І. Соболь. У Кракові завязався вже комітет допомоги вязням, що доставляє їм поживу, часописи і книжки. Родини арештованих, що хочуть поліпшити харч своїх рідних, можуть посилати гроші на адресу: Софія Мурська, Краків, вул. Св. Яна 18. На ту саму адресу слід посилати чисте білля для увязнених і гроші на прання білля. Доставою і пранням білля займається комітет допомоги вязням.

— **Труси й арештування в Холмі.** Пишуть нам: В ночі з 11. на 12. серпня 1926 р. перевела полі-

цій збудована на принціпі державному, а не національному, і то з поділкою на держави менше й більше упривілеєні, то чи може бути инакше? Відносно ж постави Ліги Націй до „нац. меншостей", то тут можна замітити три категорії держав. Перша — це держави, що є „обтяжені" меншостями, а які з природи річи є проти якоїнебудь міжнародньої охорони гноблених народів. До цеї категорії належить вічна клієнтка Ліги Націй — навіть в теперішній асекураційній добі — Польща, далі Чехословаччина, Румунія й ин., а з великих держав Франція (альзатське питання) й Італія (полудневий Тироль). До другої категорії належать незаінтересовані в меншостевому питанні, національно менше або більше сконсолідовані держави, як Англія, її домінії (Канада, Пол. Африка, Австралія), Японія й полуднево-американські держави. Вони не мають ніякого інтересу в тому, щоби видвигати незручні й запальні національні квестії. Вони заняті „великою політикою"; нерозвязані національні квестії можуть тільки стати перепоною у великій грі політичних впливів й економічних інтересів. Тому їх постійно ховається під сукно. Справу „нац. меншостей" частинно намагається піддержувати Мадярщина, Австрія і Литва. Правдоподібно до цих трьох держав приєднається й Німеччина після свого вступу до Ліги Націй. Та не можна забувати, що в ставленні на порядок дня національних квестій ця остання категорія мусітиме поборювати безліч перепон. Зрештою, не є виключене, що й ці не все рішучі оборонці погноблених і гноблених будуть зацитькувані уступками в инших справах. Єдино приступлення до Ліги Націй Рад. Союзу булоб початком нової ери в міжнародніх і міжнаціональних відносинах. Поки-що гноблені народи стоять самітні, обдерті з усіх прав, примушені самі думати за себе, примушені видобувати із себе сили, щоби союзові гнобителів протиставити союз гноблених. **Ф. Ф.**

Ревеляції б. комуніста.

Я. Бадіян про погроми.

Виступивший з російської комуністичної партії Я. І. Бадіян, що, як тепер виявляється, належав у СРСР до т. зв. правої робітничої опозиції в партії, публікує на сторінках „Руля" ревеляції про компартію і її диктатуру. В першій статті п. н. „Откуда расколъ въ ВКП." („Руль". ч. 1733. з 15. серпня) Я. Бадіян пише між иншим і про жидівські погроми, які робили більшовики на Україні.

„Ми, робітники, — пише Бадіян — коли були на фронтах не дивлячись на те, що займали самі відповідальні становища, не знали, що робить зінов'євський комінтерн у нашому імені. Починаючи з 1923 р., ми, група політичних робітників і більшість жидівських робітничих комуністів, почали довідуватися, що в масових погромах на Україні, що відбувалися в 1919 і в 1920 рр. приймала участь велика частина українських комуністів. *) Чим більше ми розсліджували, чи цей закид справедливий, тим більше ставали ясними факти, що в Єлисаветгороді, Миколаївську і Херсоні навіть многі члени губерніяльних комітетів приймали діяльну участь в грабленні та вбивствах сотень жидівських родин. Ми заявляли Ц. К. і комінтернові про те, що ці грабіжники — головотяпи — негідні носити назви соціялістів; до нашого домагання щодня прилучалися сотні товаришів. Та зі сторони наших провідників ми ніякої підтримки не діставали і деякі з погромників діставали навіть становища голов губерніяльних виконавчих комітетів і секретарів губ. комітетів. Наші домагання, щоби дати населенню змогу здемаскувати провідників масової різні, оставали без відповіди і без вирішення. Чим сильніше ми домагалися, тим більшими ставали репресії чеки і губерн. КК. проти нас, робітничої опозиції; нам заявляли, що ми займаємося демагогією і що наші домагання є грубим нарушенням партійної дисціпліни. Коли ми побачили таке ховання правди, стало нам ясно, що у наших провідників не все в порядку".

Не так давно писала преса, що представник С. Р. С. Р. у Франції Х. Раковський мав заоферувати для процесу Шварцбарта матеріяли про погроми на Україні, яких мали допускатися війська У. Н. Р., що були тоді під проводом С. Петлюри. Нині маємо свідоцтво був. члена компартії про те, що більшовики переводили на Україні масові погроми Жидів і що керманичі тих погромів по нинішний день займають відповідальні становища в партії та в радянській бюрократичній державній драбині. Цікаво, чи й матеріяли про ті погроми доставить Х. Раковський паризькому судові, а ще цікавіше чи віднесе їх теж на рахунок покійного Петлюри?

*) Слід зазначити, що в тих роках у складі КП(б)У — Українців з походження і національної приналежности майже не було. Те ствердила авторітетно вже нераз і сама КП(б)У в своїх офіціяльних енунціяціях. В даному випадку під „українськими" комуністами треба розуміти Москалів і Жидів, що творили тоді головний контингент членів партії. Отже були вони „Українцями" в територіяльному розумінні. — Ред.

Радянська Україна.

Українізація в практиці.

В українських державних і приватних установах українізація, як відомо, ще не покінчена, дарма, що всі речинці українізації давно минули. Нижче подаємо найновіші відомости про хід українізації в трьох округах. Беремо їх з харківського „Комуніста" ч. 179 з 8. серпня ц. р.

Одеський окружний виконком ухвалив, щоби всі підлеглі йому органи скріпили діяльність своїх комісій для провадження українізації, а також доручив усім керманичам установ занятися пильно українізацією. Крім того Окрвиконком приняв постанову, щоби на державні посади не приймати ніяких нових урядників, що не знають української мови.

В Полтаві перевірка знання української мови між державними, кооперативними й иншими урядниками дала такі висліди. На загальне число 2.862 урядників провірено знання 2.634. З них знає добре українську мову заледви четвертина (26·91 прц.), слабо знає більше половини (54·74 прц.), а зовсім не знає української мови аж 18·29 відсотків. І це діється в найбільше українському місті, в серці України, як звичайно звуть Полтаву. Щож казати про підсумки українізації в инших містах? Крім того вийшло на яву також саботування українізації в полтавській окрузі не ким иншим, а представниками радвлади. Ось комісія, що переводила перевірку українізації, жалувалася перед полтавським окружним виконавчим комітетом на те, що районові органи ставилися до перевірки знання української мови поміж їх співробітниками неуважно та перешкаджали комісії в її роботі.

В окружному місті Черкаси провірка знання української мови між державними урядниками дала такі результати. На 1924 урядовців 51 установ провірено знання 1375-ох. До 1 категорії (тих, що знають добре по українськи) зараховано заледви 246 осіб, до 2-гої категорії 875 (ті знають по українськи, але слабо), до 3-тої категорії (що зовсім не знають) аж 253. Цілковито не провірювано знання 135 службовиків. Комісія ствердила, що з числа 1340 урядовців може користуватися українською мовою в урядах 1122. Багато установ не запровадило в себе української урядової мови цілковито. До таких належать у Черкасах: Філія Державного Банку, Камрольвбут, Позичково-щадничне Товариство і Швейпром. Вели своє діловодство по російськи і тільки деколи покористувалися українською мовою семи шляхова дільниця, будинок відпочинку і махорфабрика. Доповнюючі іспити зі знання української мови між урядниками 3-тої категорії відбувалися в червні і тоді 129 придiлено до 2-ої категорії, а двох на далі до 3-тої. Нема докладних відомостей про хід українізації в районах. Тільки 4 райони дало відомости про стан українізації: Шполянський, Городинський, Медведівський і Черкаський. В тих районах на 640 урядників — 160 враховано до першої, 360 до другої і 107 до третьої категорії. Комісія запропонувала усунути 9 осіб з посад за байдуже і вороже становище до українізації. Крім того комісія ствердила незвичайно сумне явище, а то: де відповідальні робітники не вивчили української мови, там установи повертають у свому діловодстві по упливі всіх речинців про українізацію знов на російську мову.

З допису про українізацію в Зінов'євську довідуємося про формальну українізацію ось що: за останній рік формально ніби здобуто значні досягнення в ділі українізації. Через курси українознавства пропущено з міста і района 3.500 службовців на загальне число 3.500. В проведенні українізації по навчальних установах маємо теж чималі досягнення. Всі трудові школи міста крім шкіл національних меншостей українізовані. Гірше стоїть справа з професійними школами, їх не українізовано.

Але все це формальна сторона справи. Не можна оминути і тих ненормальних явищ, це вже по суті, що спостерігаються при проводженні українізації. До українізації підходять часом з точки зору „паперової українізації". Ні місцкоми ні профспілки не прикладають належної уваги до українізації, а иноді були й випадки опору. Був такий випадок, що представник спілки „Рад торгслужбовиків" звертався до прокуратора, щоби припинити звільнення з установи службовиків, які не засвоїли української мови. Найбільшою перешкодою в українізації є те, що з боку керманичів установ не має відповідного напору на службовців. Згідно з постановою окр. комісії по українізації підлягало звільненню з установ 47 службовців, але до цього часу цеї постанови в життя не проведено через опір місцкому.

Про формальне ставлення до українізації свідчить і те, що по всіх відділах окружного викон. комітету, за винятком

Із споминів паризького префекта поліції.

Приняття в масонську льожу.

(Від власного кореспондента.)

Париж, в серпні 1926.

Появилися минулого місяця і зараз-же викликали велике зацікавлення видані поважною фірмою Пайота Спомини колишнього префекта паризької поліції, потім посла й сенатора — Люї Андріє, під заголовком „Поперек Республики". Директор поліції такого прим. Станиславова або Львова, з природи свого уряду, мусить знати про людей і їх діла, про те, що скривається перед очима загалу, — безмірно більше не тільки звичайного смертного, а більше й якогонебудь иншого урядовця. А що вже сказати про префекта поліції такого Парижа! Едгар По ставив собі те питання, коли думав про підземелля душ людських. Просто не можна собі уявити людини, яка знала би стільки про своїх сучасних — будь вони Французи чи чужинці-гості, будь вони міністри чи канд. в міністри, будь вони посли чи сенатори, артисти чи артистки, явні чи таємні злочинці, одним словом, які небудь зразки менажерії людської — скільки знає про все те поліційний префект столиці Франції, столиці світа, новітнього Вавилона і Атен новітніх.

Спомини Андріє знайшли багато-багато читачів. Хотячи дати читачам „Діла" зразок їх, вибираємо оповідання про церемонію приняття молодого Андріє в масонську льожу. Та передтим — кілька слів про масонство.

Є в світі два головні типи масонської ідеольогії і організації — тип англьо-саксонський і тип французький. Треба знати, що немає згоди між американським (і англійським) масонством з одної сторони і французьким з другої. Коли перше є до певної міри організацією консервативною не-революційною і не протирелігійною, то друге французьке, є від півтораста літ організацією революційною, а принаймні радикальною тай ярко протицерковною, особливож протикатолицькою.

Ось що оповідає про свої звязки з французьким масонством Андріє:

„...Знаю тайни масонства. Бо я сам масон. Ось як я ним стався:

Я мав товариша замітного своїми спосібностями і твердістю своїх републиканських поглядів. То був Ле Роає, котрий згодом був прокуратором генеральним, членом Національного Збору, сенатором, міністром справедливости, президентом сенату. Він був „венераблем", себ то головою правильної льожі, званої „Досконалою Мовчанкою" — ймовірно тому, що більша частина її членів були адвокати.

Ле Роає предложив мені завести мене до своєї льожі. Щоб догодити свому старому товаришеві тай з цікавости на тайни, я послухав. То було 1863 року...

Приняття моє доконалося по звичайному ритуалові. Заки мої очі розкрилися на світло Сходу, мусів я перейти страшні спроби.

Невідомі брати наложили мені перевязку на очі, потім, через темряву хідників і сходів, нагнали потрясеннями, уговкуючи й підганяючи мій хід, завели мене в підземне місце. Можливо в забутий льох.

Там вони зняли мою перевязку. В непевному світлі смолоскипу побачив я мури, прибрані трупячими головами і костомахами, розложеними навхрест. Над моєю головою вапном побілене склепіння, не було вікон, тільки одні дрібні двері, якими я ввійшов, похиляючи голову.

Лавка і стіл з білого дерева. На столі кусень чорного хліба і збанок води; каламар, перо, папір, потрібні для списання мойого завіщання.

Незнайомі „брати" відобрали мені годинник, мошонку з грішми, все, що було на мені золоте або срібне. Потім вони приказали мені списати мою останню волю-завіщання.

Я позволив собі замітити їм, що — коли вони мені забрали все, то не осталось мені нічого завіщати.

Найменша усмішка не нарушила суворости їх облич; вони вийшли, полишаючи мене жертвою роздумувань.

На папері, який був передімною, знайшов я фільософічний квестіонар, на який я відповів, як умів... В низу при рубриці „Завіщання" я написав: „Записую свої довги сімї, а решту убогим".

Мені було тоді 23 років: це на моє оправдання.

Важко скриплячи, відчинилися низькі двері; незнайомі брати знов наложили перевязку на мої очі тай тими самими сходами і хідниками і тою самою спотикуючою ходою вони повели мене до великої салі храму.

Перериваючи релігійну мовчанку трьома ударами молота „венерабль" проголосив торжественні слова і, ведений своїми безмовними сопутниками, я доконав „символічні мандрівки". Переходячи поміж двома рядами озброєних людей, чув я скрегіт ударюваних об себе мечів і я склоняв голову під „крицевою стелею". Під ногами моїми займалися дивні вогні, червоні зелені жовті..